

ОПИС ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ «СЕРЕДНЯ ОСВІТА. УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень, відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій України.

Код і назва галузі знань: А Освіта/Педагогіка

Код і назва спеціальності: А4 Середня освіта ,

Спеціалізація А4.01 Українська мова та література

Опис предметної області:

Об'єкт вивчення:

- Система української мови на всіх рівнях (фонетика, лексикологія, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис), її історичний розвиток, діалектологічні та стилістичні особливості.
- Українська та зарубіжна література, усна народна творчість, їх жанрова, стильова своєрідність та місце у світовому літературному процесі.
- Основи педагогіки, дидактики та психології, теорія та методика навчання української мови і літератури в закладах середньої освіти.
- Особливості освітнього процесу в інклюзивному середовищі, психологія взаємодії з учнями, моніторинг та оцінювання результатів навчання.

Цілі навчання:

- Підготовка фахівця, здатного вирішувати складні завдання інноваційного й інтерактивного характеру в галузі середньої освіти, передусім у навчанні української мови і літератури.
- Формування ключових компетентностей та світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей.
- Розвиток інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання.
- Формування компетентного мовця та національно свідомої мовної особистості.
- Розвиток гуманістичного світогляду учнів та їх долучення до загальнолюдських і національних цінностей засобами літератури.
- Набуття здатності до ефективної педагогічної діяльності, планування, організації та оцінювання навчання.

Теоретичний зміст предметної області:

- **Лінгвістичні основи:** Вступ до мовознавства, Сучасна українська літературна мова (фонетика, лексикологія, фразеологія, морфеміка, словотвір, морфологія, синтаксис), Українська діалектологія, Стилїстика сучасної української літературної мови.
- **Літературознавчі основи:** Вступ до літературознавства, Історія світової літератури, Усна народна творчість, Давня українська література, Історія української літератури (XIX–XXI ст.).
- **Психолого-педагогічні основи:** Загальна педагогіка та історія педагогіки, Педагогічна психологія, Психологія ділового спілкування, Основи педагогічної майстерності.
- **Методичні основи:** Методика навчання української мови в ЗСО, Методика навчання української та зарубіжної літератури в ЗСО, Сучасні технології в навчанні української мови та літератури в ЗЗСО.
- **Загальноосвітні та спеціальні дисципліни:** Історія України і української культури, Іноземна мова, Філософія, Безпека життєдіяльності, основи охорони праці, цивільний захист, Правознавство, Інформаційні технології, Фізичне виховання.

Методи, методики та технології:

- Використання сучасних ефективних (інтерактивних, інноваційних, інформаційних) методик і технологій навчання української мови та літератури, що сприяють розвитку пізнавальної активності та позитивної мотивації.
- Реалізація інтегрованого навчання на матеріалі української мови та літератури.
- Застосування стратегій роботи з учнями з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей, забезпечення функціонування інклюзивного освітнього середовища.
- Створення суб'єкт-суб'єктної взаємодії, керування власними емоційними станами.
- Організація різних видів навчальної та пізнавальної діяльності, застосування технологій розвитку критичного мислення.
- Використання цифрових технологій для пошуку, аналізу та оцінювання інформації, добір та оцінка ефективності електронних освітніх ресурсів.
- Здійснення моніторингу, оцінювання, самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.
- Практична підготовка: фольклорна, діалектологічна, навчальна та виробнича педагогічні практики.

Інструменти та обладнання:

- Цифрові пристрої, базове програмне забезпечення, онлайн-сервіси, мережа Інтернет для освітньої та професійної діяльності.
- Електронні (цифрові) освітні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології.
- Навчальні та методичні посібники, хрестоматії, словники, довідники.
- Аудіо- та відеоматеріали, мультимедійне обладнання для презентацій та демонстрацій.
- Офісне обладнання та програмне забезпечення для документообігу та підготовки навчальних матеріалів.

Цілі освітньої програми: Підготовка фахівця, здатного вирішувати складні завдання інноваційного й інтерактивного характеру в галузі середньої освіти, передусім навчання української мови і літератури, шляхом формування в здобувачів освіти ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання.

Тип освітньої програми: освітньо-професійна.

Тип диплому: одиничний

Мова викладання: українська.

Кількість кредитів: 240 кредитів ЄКТС

Форми здобуття освіти та розрахункові строки виконання за кожною з них: інституційна. Розрахунковий строк виконання освітньої програми за інституційною формою становить 4 роки.

Вимоги до освіти осіб, які можуть розпочати навчання: на базі повної загальної середньої освіти (ПЗСО); на основі освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», освітнього ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») здійснюється за результатами зовнішнього незалежного оцінювання в порядку, визначеному законодавством; на основі НРК 6 та НРК 7.

Компетентності та програмні результати навчання, які дають право на присудження/присвоєння визначеної освітньою програмою освітньої кваліфікації:

Загальні компетентності (ЗК)
ЗК1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою, опрацьовувати фахову літературу іноземною мовою.

ЗК3. Здатність оперувати абстрактними поняттями, збирати інформацію, виділяти головне й другорядне, установлювати причиново-наслідкові зв'язки, чітко формулювати визначення та будувати гіпотези.

ЗК4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування суб'єктів освітнього процесу до досягнення спільної мети у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах.

ЗК5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології, знаходити, аналізувати та критично оцінювати інформацію з різних джерел, насамперед за допомогою цифрових технологій.

ЗК6. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями з метою самовдосконалення й самореалізації.

ЗК7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді.

ЗК8. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості, критичного осмислення дійсності, управління навчальними чи професійними проектами.

ЗК9. Здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини і громадянина, усвідомлювати цінність громадянського суспільства та необхідності його сталого розвитку.

ЗК10. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і міжкультурність у суспільстві, здатність до вираження національної культурної ідентичності і гнучкого ставлення до інших культур.

ЗК11. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя, здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

ЗК 12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів необщечесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

ФК1. Здатність формувати компетентного мовця, національно свідому мовну особистість з прагненням до вивчення української мови, яка комунікативно доцільно й виправдано користується засобами мови в різних життєвих ситуаціях і сферах спілкування;

ФК2. Здатність формувати гуманістичний світогляд учнів ЗСО, долучати їх засобами літератури до загальнолюдських і національних цінностей, розширювати культурно-пізнавальні інтереси, виховувати національно свідомих громадян України;

ФК3. Здатність моделювати зміст навчання з української мови та літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

ФК4. Здатність добирати й використовувати сучасні ефективні (інтерактивні, інноваційні, інформаційні) методики й технології навчання української мови й літератури, розвитку пізнавальної активності й стимулювання позитивної мотивації до вивчення української мови й літератури, реалізовувати інтегроване навчання передусім на матеріалі української мови та літератури.

ФК5. Здатність визначати й враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів, використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

ФК6. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, створювати суб'єктсуб'єктну (рівноправну та особистісно зорієнтовану) взаємодію з учнями в освітньому процесі.

ФК7. Здатність оперувати фаховою термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК8. Здатність організовувати різні види і форми навчальної і пізнавальної діяльності учнів з української мови і літератури, а також прогнозувати результати освітнього процесу.

ФК9. Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів, аналізувати

результати навчання учнів та забезпечувати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання учнів з української мови і літератури.

ФК10. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби насамперед вчителя-словесника.

ФК11. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних та літературних фактів для розв'язання професійних завдань під час освітнього процесу в ЗСО.

ФК12. Здатність аналізувати й інтерпретувати твори української, зарубіжної літератури й усної народної творчості, визначати їх специфіку й місце в літературному процесі.

ФК13. Здатність аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища й процеси, що їх зумовлюють.

ФК14. Здатність застосовувати знання про систему та норми української літературної мови у практиці навчання ЗСО, надавати консультації з дотримання норм літературної мови та культури мови.

ФК15. Здатність здійснювати наукове дослідження філологічного чи лінгводидактичного спрямування, оприлюднювати та узагальнювати його результати та застосовувати їх під час професійної діяльності.

ФК16. Здатність формувати судження, що враховують розуміння сутності й соціального значення майбутньої професії вчителя української мови та літератури, з метою професійного розвитку учнів ЗСО.

Програмні результати навчання

ПРН1. Демонструвати належний рівень володіння державною мовою для реалізації письмової та усної комунікації;

ПРН2. Визначати зміст матеріалу з української мови та літератури, послідовність його опрацювання з урахуванням вимог державного стандарту освіти, типових освітніх програм, попередніх результатів навчання учнів, їх освітніх потреб.

ПРН3. Застосовувати традиційні та інноваційні методики й технології моделювання змісту навчання учнів української мови і літератури.

ПРН4. Розвивати в учнів ключові компетентності засобами української мови та літератури, формувати готовність до їх застосування в позанавчальній діяльності.

ПРН5. Знати історичні особливості розвитку українського народу та української літератури у вітчизняному та світовому контекстах, жанрову й стильову своєрідність художніх творів української та світової літератури, їх місце у вітчизняному та світовому літературному процесах.

ПРН6. Знати основні періоди розвитку української мови її системну організацію, норми, граматичні особливості використання мовних одиниць у провідних мовних стилях.

ПРН7. Знати особливості регіонального фольклору та побутового мовлення, застосовувати набуті знання в практичній роботі вчителя-словесника.

ПРН8. Застосовувати технології розвитку критичного мислення для розуміння себе, своїх цінностей та потреб, здатності до осмислення власних рішень та їх наслідків, навичок рефлексії, здатності протистояти інформаційному тиску, усвідомлювати маніпуляції, виявляти вмінні працювати в команді.

ПРН9. Використовувати цифрові пристрої, їх базове програмне забезпечення; працювати з операційними системами, онлайн-сервісами, за стосунками, файлами, мережею Інтернет.

ПРН10. Добирати електронні (цифрові) освітні ресурси, оцінювати їх ефективність для досягнення навчальних цілей відповідно до умов навчання, вікових особливостей, рівня підготовки та потреб учнів.

ПРН11. Знати загальні теоретичні традиційні й сучасні положення, концепції, наукові поняття, категорії педагогіки та дидактики.

ПРН12. Визначати прояви завищеної чи заниженої самооцінки учнів з метою її коригування, застосовувати механізми реалізації суб'єктсуб'єктних відносин між вчителем і учнем.

ПРН13. Конструктивно реагувати на стрес, конфліктні ситуації, сприяти порозумінню. Забезпечувати психологічну підтримку осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН14. Співпрацювати з усіма учасниками освітнього процесу на засадах толерантності, співробітництва, взаємоповаги, конструктивного діалогу.

ПРН15. Застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав, а також захисту прав учнів під час освітнього процесу.

ПРН16. Дотримуватися визначених законодавством критеріїв оцінювання результатів навчання учнів, а разі потреби розробляти й застосовувати засоби діагностування різних видів навчальної діяльності учнів з української мови та літератури на засадах компетентнісного підходу.

ПРН17. Організовувати освітній процес і позаурочну активність учнів з урахуванням вимог до збереження життя і здоров'я учнів ЗСО.

ПРН18. Виявляти здатність навчатись з високим рівнем автономності та самостійності протягом життя.

ПРН19. Володіти навичками пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, кваліфіковано презентувати результати наукової й педагогічної діяльності.

ПРН20. Демонструвати належний рівень знання іноземної мови для успішної комунікації у професійній діяльності

Форми атестації здобувачів вищої освіти Атестація здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти предметної спеціальності 014.01 «Середня освіта (українська мова і література)» проводиться у формі двох кваліфікаційних іспитів – української мови та методики її викладання, української літератури та методики її викладання, які передбачають оцінювання обов'язкових результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою.

Атестація здійснюється відкрито та публічно за кваліфікаційними завданнями, що передбачають комплексну перевірку рівня знань і умінь здобувача для підтвердження відповідності набутих ним компетентностей. За результатами кваліфікаційних іспитів здобувачам вищої освіти присвоюють кваліфікацію бакалавра середньої освіти (українська мова і література), **професійну кваліфікацію** вчителя української мови і літератури закладу середньої освіти.

Перелік обов'язкових освітніх компонентів, їх логічна послідовність:

Освітній компонент (ОК)	Компонента освітньої програми (навчальна дисципліна, курсовий проект (робота), практика, кваліфікаційна робота)
ОК1	Історія України і української культури
ОК2	Іноземна мова
ОК3	Філософія
ОК4	Безпека життєдіяльності, основи охорони праці, цивільний захист
ОК5	Інформаційні технології
ОК6	Психологія ділового спілкування
ОК7	Правознавство
ОК8	Вступ до мовознавства
ОК9	Сучасна українська літературна мова (фонетика, фонологія, орфоєпія, графіка, орфографія; лексикологія, фразеологія, морфеміка, словотвір)

OK10	Сучасна українська літературна мова (морфологія)
OK11	Сучасна українська літературна мова (морфологія, синтаксис)
OK12	Сучасна українська літературна мова (синтаксис)
OK13	Українська діалектологія
OK14	Стилістика сучасної української літературної мови
OK15	Історія світової літератури
OK16	Вступ до літературознавства
OK17	Усна народна творчість
OK18	Давня українська література
OK19	Історія української літератури: перша половина 19 століття
OK20	Історія української літератури: друга половина 19 століття
OK21	Історія української літератури: 20 - 21 століття
OK22	Загальна педагогіка та історія педагогіки
OK23	Педагогічна психологія
OK24	Методика навчання української мови в ЗСО
OK25	Методика навчання української та зарубіжної літератури в ЗСО
OK26	Сучасні технології в навчанні української мови та літератури в ЗЗСО
OK27	Основи педагогічної майстерності
OK28	Фізичне виховання
KP1.2.1	Сучасна українська літературна мова
KP1.2.2	Історія української літератури
KP1.2.3	Методика навчання української мови в ЗСО / Методика навчання української літератури в ЗЗСО
KP1.2.4	Сучасні технології в навчанні української мови та літератури в ЗЗСО
П1	Навчальна практика з відривом від теоретичного навчання (фольклорна)
П2	Навчальна практика з відривом від теоретичного навчання (діалектологічна)
П3	Навчальна педагогічна практика з відривом від теоретичного навчання
П4	Виробнича педагогічна практика

1 семестр **2 семестр** **3 семестр** **4 семестр** **5 семестр** **6 семестр** **7 семестр** **8 семестр**

Історія України і української культури **Педагогічна психологія** **Правознавство** **Психологія ділового спілкування** **Стилістика сучасної української літературної мови**

Безпека життєдіяльності, основи охорони праці, цивільний захист **Інформаційні технології** **Вступ до мовознавства** **Усна народна творчість** **Сучасна українська літературна мова (фонетика, фонологія, орфоенія, графіка, орфографія; лексикологія, фразеологія, морфеміка, словотвір)** **Історія світової літератури** **Вступ до літературознавства**

Філософія **Давня українська література** **Загальна педагогіка та історія педагогіки** **Фізичне виховання** **Українська діалектологія** **Сучасна українська літературна мова (морфологія)** **Історія української літератури: перша половина 19 століття** **Фізичне виховання** **КР Сучасна українська літературна мова** **Навчальна практика з відримом від теоретичного навчання (фольклорна)**

Іноземна мова **Навчальна педагогічна практика з відримом від теоретичного навчання** **Сучасна українська літературна мова (синтаксис)** **Історія української літератури: друга половина 19 століття** **Методика навчання української мови в ЗСО** **Методика навчання української та зарубіжної літератури в ЗСО** **КР Історія української літератури** **КР Методика навчання української мови в ЗСО / Методика навчання української літератури в ЗСО** **Сучасна українська літературна мова (синтаксис)** **Історія української літератури: 20 - 21 століття** **Сучасні технології в навчанні української мови та літератури в ЗСО** **Основи педагогічної майстерності** **Сучасні технології в навчанні української мови та літератури в ЗСО** **Виробнича педагогічна практика** **Атестація**

БЗВП є елементом підготовки громадян до військової служби, як першої складової військового обов'язку громадян, визначеного статтею 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Базову підготовку проходять громадяни України чоловічої статі, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти.

- визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби;
- до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах;
- проходили військову службу;
 - мають сертифікат про проходження базової підготовки та здобуття військово-облікової спеціальності.

Інших причин звільнення від базової підготовки законодавством не передбачено.

Постійне перебування здобувача освіти на тимчасово окупованій території є підставою для перенесення проходження БЗВП на наступний рік навчання.

2 Описи ОП для ОС «магістр» та «доктор філософії» не включають інформацію про БЗВП.

Рішення про звільнення здобувачів освіти від проходження базової загальновійськової підготовки/перенесення проходження БЗВП на наступний рік навчання приймають керівники закладів вищої освіти на підставі особистих заяв з доданням підтвердних документів. Уповноважені представники органів військового управління можуть проводити перевірку наданих здобувачами освіти підтвердних документів.

Здобувачі освіти жіночої статі – громадянки України, які здобувають освіту за денною або дуальною формою здобуття освіти можуть проходити базову підготовку добровільно на підставі особистої заяви, поданої до закладу вищої освіти.

Теоретичну підготовку БЗВП проходять здобувачі вищої освіти на основі повної загальної середньої освіти на другому році навчання. Здобувачі вищої освіти на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та освітнього ступеня молодшого бакалавра (на основі НРК5) проходять БЗВП на першому році навчання при вступі зі скороченим строком навчання або на другому році навчання при вступі без скорочення строку навчання.

Можливості працевлаштування: Після закінчення навчання за освітньою програмою спеціальності А4.01 «Середня освіта (українська мова і література)» згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України: Класифікатор професій ДК 003:2010 можливе працевлаштування за такими професіями:

3340 Асистент вчителя;

2320 Вчитель закладу загальної середньої освіти, закладу спеціалізованої освіти;

Процедури присвоєння професійних кваліфікацій: Атестація здійснюється відкрито та публічно за кваліфікаційними завданнями, що передбачають комплексну перевірку рівня знань і умінь здобувача для підтвердження відповідності набутих ним компетентностей. За результатами кваліфікаційних іспитів здобувачам вищої освіти присвоюють професійну кваліфікацію вчителя української мови і літератури закладу середньої освіти.